

3-Mavzu	Shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvi
----------------	---

3.1 Ma'ruza ta'lim texnologiyasi modeli

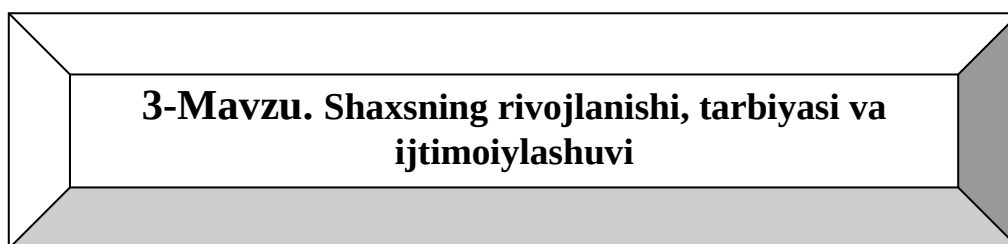
Ma'ruzaga ajratilgan soat-2	Talabalar soni 50-65
O'quv mashg'ulotining shakli	Ma'ruza ommoviy guruh
Ma'ruza rejasi	<u>1.</u> "Individ" va "shaxs" tushunchasi. <u>2.</u> Shaxs rivohlanishining ijtimoiylashuv bilan aloqadorligi. <u>3.</u> Shaxs rivojlanishida irsiyat, muhit va tarbiyaning tutgan o'rni. <u>4.</u> Shaxs rivojlanishining yosh va psixologik xususiyatlari
Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarda shaxs rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvi aloqadorligi haqidagi bilimlarni tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar	O'quv faoliyati natijalari:
1. "Individ" va "shaxs" tushunchasini bayon etish; 2. Shaxs rivohlanishining ijtimoiylashuv bilan aloqadorligi haqida ma'lumot berish; 3. Shaxs rivojlanishida irsiyat, muhit va tarbiyaning tutgan o'rni bilan talabalarni tanishtirish; 4. Shaxs rivojlanishining yosh va psixologik xususiyatlari haqida ma'lumot berish.	1 "Individ" va "shaxs" tushunchasini daftarlariga qayd etadi. 2. Shaxs rivohlanishining ijtimoiylashuv bilan aloqadorligi haqida tushunchaga ega bo'ladi. 3. Shaxs rivojlanishida irsiyat, muhit va tarbiyaning tutgan o'rnini o'rganadi. 4. Shaxs rivojlanishining yosh va psixologik xususiyatlari haqida ma'lumotga ega bo'ladi.
Ta'lim metodi	Ma'ruza, aqliy hujum, blis-so'rov, taqdimot
Ta'limni tashkil etish shakli	Ma'ruza, ommoviy guruhlar
Didaktik vositalar	Ma'ruza matni, proektor
O'qitish shart-sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jihozlangan xona
Monitoring va baholash	O'z-o'zini nazorat qilish

3 - Mavzu	Shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvi
-----------	--

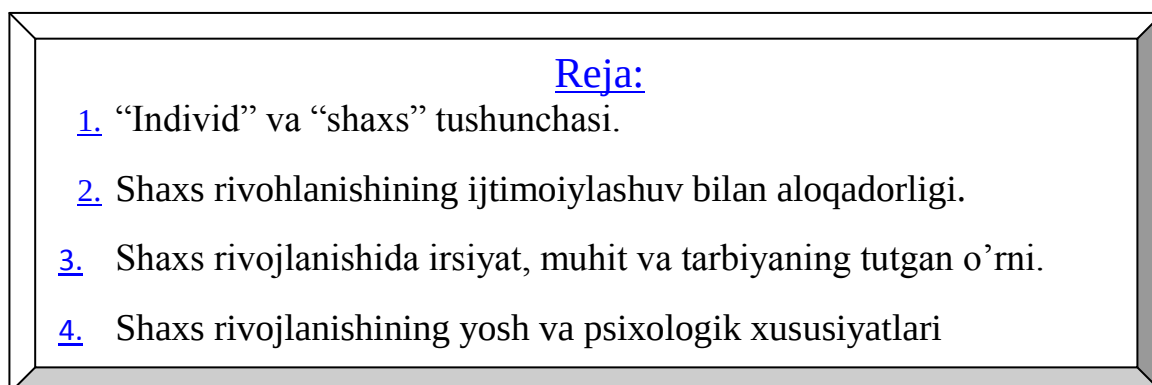
3.2.Ma'ruzaning texnologik kartasi

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	O'qituvchi	Talaba
1-bosqich. O'quv mashg'uloti ga kirish (Da'vat bosqichi) (5 minut)	1.1. Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar bilan tanishtiradi (1-2-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
	1.1. Shaxs va Individ tushunchalari slaydlar yordamida ko'rsatiladi (3-3A-ilova).	Individual ravishda erkin yozish topshirig'ini yozishadi
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1 Shaxsning individual xususiyatlari haqida tavsif beradi (4-5-5A-ilova).	Shaxsning individual xususiyatlari haqida asosiy ma'lumotlarni daftarlariga qayd etib borishadi
	2.2. Go'daklik davrining o'ziga xos xususiyatlarini tavsifini ochib beradi (6-7-ilova).	Go'daklik davrining o'ziga xos xususiyatlarni daftarlariga chizib olishadi
	2.3. Boshlang'ich ta'lim davrini izoh beradilar (8-9 ilova).	Boshlang'ich ta'lim davrini esda saqlab qolishadi
	2.4. Zamonaviy o'smir ruhiyatida aks etuvchi holatlarini aniqlashtiradi (10-ilova).	Zamonaviy o'smir ruhiyatida aks etuvchi holatlarini daftarlariga qayd etishadi
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning mavzu yuzasidan tasavvurlarini aniqlashtirish maqsadida savollar bilan muroojaat etadi (11-ilova)	Savollarga javob berishadi
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi adabiyotlar royhati beradi.(12- ilova)	O'z fikrlarini boyitadi va to'ldiradi.

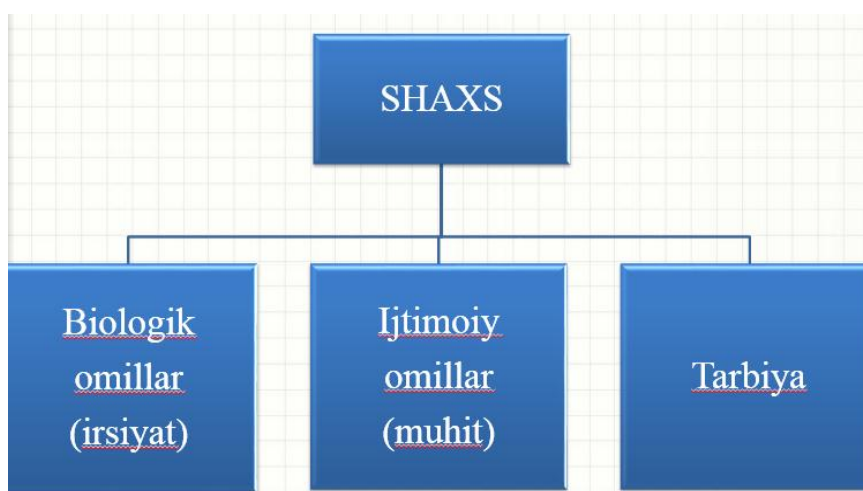
1-ilova

2-ilova

3-ilova

3A-ilova

Shaxs	Individ
Shaxs psixologik jihatdan taraqqiy etgan, shaxsiy xususiyatlari va xatti-harakatlari bilan boshqalardan ajralib turuvchi, muayyan xulq-atvor va dunyoqarashga ega bo'lgan ijtimoiy mavjudot	Individ (lotincha "individuum" so'zidan olingan bo'lib, "bo'linmas", "yagona" ma'nolarini anglatadi) xatti-harakatlarini shartli refleks yordamidagina tashkil eta oluvchi biologik mavjudot

4-ilova

Shaxsning individual xususiyatlari shaxsning yoʻnalganligi, qiziqishlari, xarakteri, uni boshqalardan ajratib turadigan aqliy kamoloti va faoliyatining oʻziga xos, barqaror, muhim xususiyatlari

Shaxsning yosh xususiyatlari muayyan bir yosh davriga xos boʻlgan anatomik, fiziologik (jismoniy) va psixologik xususiyatlar

Faoliyat ijtimoiy hayotni maqsadga muvofiq tashkil etish yoʻlida shaxs tomonidan amalga oshirilayotgan kundalik va kasbiy xatti-harakatlarning muayyan shakli

Rivojlanish mohiyatan oddiydan murakkabga, quyidan yuqoriga, eski sifatlardan yangi holatlarga oʻtish, yangilanish, yangining paydo boʻlishi, eskining yoʻqolib borishi, miqdor oʻzgarishining sifat oʻzgarishiga oʻtishini ifodalaydi

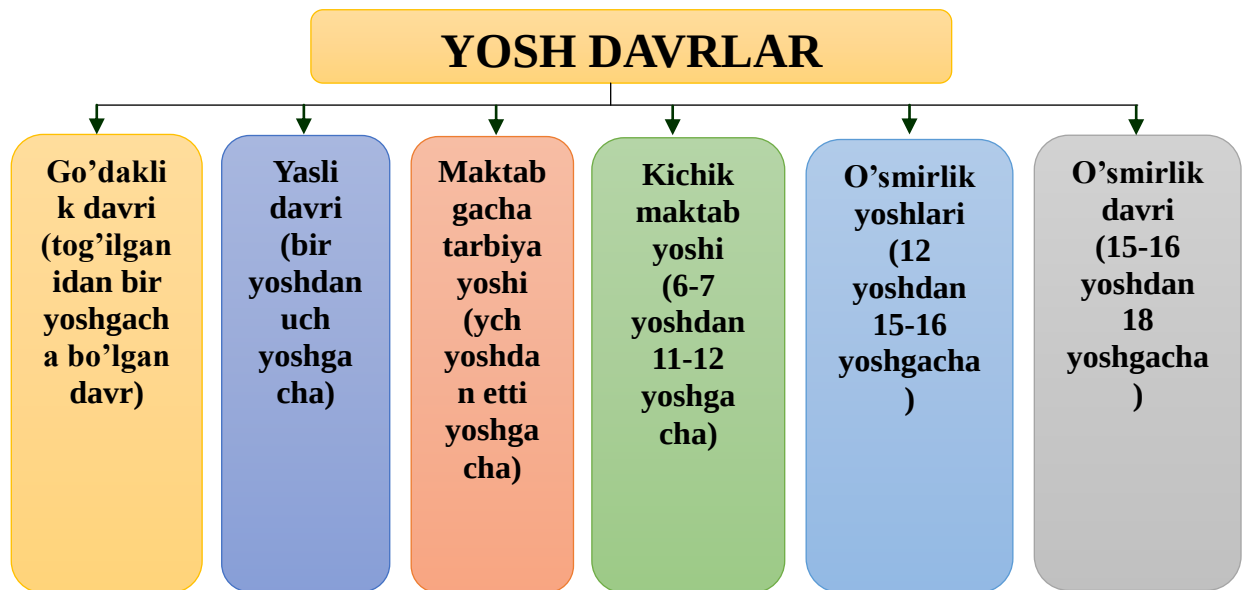
5-ilova

Shaxs rivojlanishining muhim xususiyatlari

Shaxsning rivojlanishi individning fiziologik, ruhiy va intellektual oʻsishini taʼminlovchi faoliyat, xatti-harakatlarning miqdor va sifat jihatdan oʻzgarishini ifodalovchi jarayon

Shaxsning rivojlanganlik darajasini belgilovchi holatlar: uning fiziologik, ruhiy va intellektual oʻsishini taʼminlovchi faoliyat va xatti-harakatlarining miqdor va sifat jihatdan oʻzgarishi

5A-ilova

6-ilova

Go'daklik davrining o'ziga xos xususiyatlari: olti oydan so'ng "g'o'ldirab" so'zlashga intiladi, atrofdagilarning gaplarini tushuna boshlaydi, asta-sekin passiv nutq shakllanadi, 2 yoshga qadam qo'ygach, faol nutqni o'zlashtiradi. Nutq o'sishi bilan bola borliqni anglay boshlaydi. Bolaning xatti-harakatlari, xulq-atvorida hissiy kechinmalar namoyon bo'la boshlaydi. Uning harakatida ovqatlanish, issiq yoki sovuqni sezish kabi hissiy ta'sirlar kuzatiladi. Bola ikki yoshga to'lganda undagi ixtiyorsiz faollik asta-sekin ixtiyoriy faollik bilan almashadi. U oddiy yumushlarni bajara oladi. Unda ixtiyoriy diqqat o'sadi va "men"lik yuzaga keladi. U o'zini atrofdagi tengdoshlari bilan solishtirib, ulardan o'zini ajratib, "mening o'zim", "men istayman", "men istamayman", "men o'zim bajaraman" yoki "men buni bajara olmayman" kabi so'zlarni qo'llaydi. Atrofdagi narsalarga ta'sir ko'rsatib, ularga o'z munosabatini bildiradi

7-ilova

O'yinlar asosida maktabgacha ta'lim yoshi bolalarida ijodiy xayol, zehn, fahm-farosat, topqirlik sifatlari tarbiyalanadi.

O'yin yordamida hissiyotlari shakllanadi: o'yin davrida o'zlarini tetik his qiladilar, erishilayotgan yutuqdan zavqlanadilar. Jamoaviy o'yinlar orqali bolalarda o'rtoqlik va do'stlik hislari tarkib topadi. Rolli, muayyan qoidalarga asosidagi o'yinlar kuzatuvchanlik qobiliyatini o'stiradi, xotirani mustahkamlashga yordam beradi

8-ilova

Boshlang'ich ta'lim davrida o'yin faoliyatining o'rini endi o'qish faoliyati egallaydi. O'qib-o'rganish bolaning vazifasi, ijtimoiy burchi bo'lib qoladi. O'qish jarayonida u darsliklarini va o'quv qurollarini saranjom saqlash, o'z vaqtida o'rnidan turish, maktabga belgilangan vaqtda borish, uyga berilgan vazifalarni bajarish kabilar yuzasidan ko'nikmalarni o'zlashtiradi. Ushbu jarayonda o'quvchi tobora mas'uliyatli bo'lib boradi. Bilimlar bolaning saviyasini o'stiradi, aqliy rivojlanishini ta'minlaydi, sezgilari va irodasining o'sishiga ta'sir ko'rsatadi

9-ilova

Bo'ylari o'rtacha 120 sm, og'irliklari 22 kg atrofida bo'ladi. Suyaklarida tog'aylik ustun, bo'g'inlar, ko'krak qafasi, umurtqa pog'anasi va tos suyaklar yaxshi qotmagani tufayli tez shikastlanadi. Muskul paylari va bo'g'inlar tez o'sishi tufayli ular serharakat bo'ladi. Bosh miyasi tez rivojlanadi. Yurak, qon aylanish tizimi va nafas organlari o'sishda davom etadi. O'pka yaxshi rivojlangan bo'lsa-da, biroq, nafas yo'li va diafragma bo'sh rivojlangan. O'quvchilar uzoq vaqt harakatsiz tursalar, nafas olish qiyinlashadi. Ularning yuraklari o'zidan kattalarnikiga nisbatan ikki marta ko'p qon chiqaradi. Shu sababli yurak urushi tez, bir daqiqada 90-92 martani tashkil etadi. Qon tarkibida oq qon tanachalari ko'p. Shunga ko'ra ularni asabiylashishdan saqlash, ko'proq harakat qilishlari, ochiq havoda bo'lishlari, yetarlicha uxlashlari va dam olishlariga, shuningdek, stol atrofida, partada to'g'ri o'tirishlariga, o'rinda tekis yotishlariga e'tibor berish zarur

10-ilova

Zamonaviy o‘smir ruhiyatida aks etuvchi holatlar:

1. Intellektual rivojlanish – tafakkur qobiliyatini shakllantirish talab etiladi, bilishga, kitob o‘qishga qiziqish ortadi.
2. O‘z-o‘zini anglash, baholash, tarbiyalash shakllanadi. U o‘zini boshqalar bilan solishtira boshlaydi

11-ilova

Nazorat uchun savollar:

1. “Individ”, “shaxs”, “individuallik” tushunchalarini sharhlang.
2. “Rivojlanish” va “shaxs rivojlanishi” tushunchalarini ta’riflang.
3. Shaxsning shakllanishiga qanday omillar ta’sir etadi?
4. Shaxs faoliyati haqida so‘zlab bering.
5. O‘quvchilarning yosh xususiyatlarini tavsiflang.
6. Shaxsning ijtimoiylashuvini qanday tushunasiz?

12-ilova

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Barkamol avlod – O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: sharq nashriyot-matbaa konserni, 1998.
2. Tursunov I., Nishonaliyev u. Pedagogika kursi. –t.: o‘qituvchi, 1997.
3. G‘oziyev E. Psixologiya (yosh davrlari psixologiyasi). – t.: o‘qituvchi, 1994.
4. Podlasiy I. Pedagogika. V 2 kn. Kn. 1. – Moskva: vladost, 1999.
5. Almetov N. Pedagogika: savollar va javoblar // o‘quv qo‘llanma. –2001.
6. Pedagogika nazariyasi va tarixi. 1-qism. Pedagogika nazariyasi / M.X.Toxtaxodjayeva va boshqalar. Prof. M.X.Toxtaxodjayevaning umumiy tahriri ostida. – Toshkent: “Iqtisod-moliya”, 1996.